

Et kompetent sundhedsvæsen kræver mere end pensum - det kræver praksis

Af Stud.med. Constance Christiansen, Næstformand for FADLs Vagtbureau

Det danske sundhedsvæsen står over for to tydelige og forbundne udfordringer: et massivt pres på bemanningen og et stigende behov for at uddanne og fastholde dygtige sundhedsprofessionelle. Ofte omtales de som separate problemer, men i virkeligheden er de to sider af samme sag, og læringskultur er det, der kan binde dem sammen.

Hvis vi vil styrke læringskulturen, må vi turde gentænke de studerendes rolle i den kliniske hverdag. De skal ikke placeres som passive observatører, men som aktive deltagere. Og netop her rummer FADL-vagter et stort, ofte overset, potentiale.

Læring opstår i vekselvirkningen mellem teori og praksis

Det er veldokumenteret, at et komplekst fag som lægegerningen ikke kan læres gennem bøger, forelæsninger og eksamener alene. Klinisk dømmekraft, situationsfornemmelse, prioritering og samarbejde udvikles i mødet med virkelige patienter, virkelige arbejdsgange og virkelige dilemmaer.

Når vi medicinstuderende arbejder som FADL-vagter, skabes der en reel og konstant vekselvirkning mellem teori og praksis. Viden fra studiet får krop og konsekvens i klinikken, mens erfaringerne fra vagterne bringes med tilbage i undervisningslokalet og giver ny dybde til pensum. De obligatoriske klinikophold peger i samme retning, men de er for korte til for alvor at forankre vores viden. De giver små glimt, men ikke den kontinuitet, som arbejdet som FADL-vagt tilbyder. Som FADL-vagt er man tilknyttet sundhedsvæsenet over længere tid, mens klinikopholdene kun varer få uger ad gangen.

Mange FADL-vagter fortæller, hvordan basal fysiologi bliver konkret, når man måler vitale værdier på en akut patient, eller hvordan farmakologi pludselig giver mening, når man ser både effekter og bivirkninger af behandling i praksis. Den slags læring kan ikke simuleres eller tilegnes via en skærm. Den skal opleves. Og læringen opstår i dag-, aften- og nattevagter, både i somatikken og psykiatrien.

Fra "ekstra hænder" til lærende deltagere

I et presset sundhedsvæsen omtales FADL-vagter ofte som "ekstra hænder". Det er rigtigt, men det er også en forenkling. For FADL-vagter er mere end arbejdskraft, der aflaster. De er en del af et læringsfællesskab, hvor både studerende og fast personale får noget igen.

Når studerende indgår som en naturlig del af afdelingens rytme, opstår der en kultur, hvor spørgsmål stilles, procedurer forklares og faglige rutiner gøres forståelige. Mange erfarne sygeplejersker og læger peger på, at de studerendes tilstedeværelse skærper deres egen

faglige bevidsthed og inviterer til refleksion. Læring bliver noget, man gør sammen, ikke noget, man "giver til" de studerende.

Det er læringskultur i praksis: ikke som projekt, ikke som strategi, men som en integreret del af hverdagen.

Tidlig klinisk erfaring styrker fremtidens læger

Der er også et langsigtet perspektiv. Studerende med relevant klinisk studiearbejde får ofte en langt mere glidende overgang til kliniske ophold, KBU og introduktionsstillinger. De kender arbejdsgangene, forstår den tværfaglige dynamik og har allerede udviklet en professionel identitet.

Samtidig styrker studiearbejde trivslen. At opleve sig som en reel del af sundhedsvæsenet, og som en, der bidrager, øger motivationen og giver mening tidligt i uddannelsen. I en tid med stigende mistro og frafald blandt studerende bør denne effekt ikke negligeres.

En ansvarlig og innovativ udnyttelse af studerendes ressourcer

At bruge FADL-vagter som en del af løsningen på både bemandings- og uddannelsesudfordringer er ikke et udtryk for at "udnytte" studerende. Tværtimod. Det er en ansvarlig, innovativ og vidensbaseret måde at integrere drift og uddannelse på, naturligvis forudsat, at der er klare rammer, tydelig opgavefordeling og relevant supervision.

FADL-modellen viser, at det er muligt at skabe reel win-win: Sundhedsvæsenet får kvalificeret arbejdskraft, og de studerende får erfaring, indsigt og læring, der gavner dem selv, og nok vigtigst af alt, patienter, mange år frem.

Et fælles ansvar for læringskulturen

Hvis vi ønsker et sundhedsvæsen, der også i fremtiden kan rekruttere, uddanne og fastholde dygtige læger, må læringskulturen prioriteres, ikke kun i ord, men også i organisering og praksis.

Derfor bør brugen af FADL-vagter betragtes som mere end en midlertidig løsning på pludselig stigende belægning, ferie og barsel blandt fastansatte sundhedsprofessionelle. FADL-vagter bør anerkendes som en strukturel styrke: et konkret eksempel på, hvordan samspillet mellem teori og praksis kan omsættes til bedre læring, stærkere faglighed og et mere bæredygtigt sundhedsvæsen.

Derfor: Lad en stærk læringskultur være en del af løsningen: både på bemandingspresset og på behovet for at uddanne og fastholde dygtige sundhedsprofessionelle. Gode læringsmiljøer tiltrækker nemlig også flere til de specialer og sygehuse, der mangler hænder, fordi man som færdig læge vil søge hen dér, hvor man kan lære mest og se en fremtid.

Belæg for at læring i komplekse professioner, som f.eks. lægegerningen ikke alene kan tilegnes gennem teori, men også praksis:

- **Experience-based learning: a model linking the processes and outcomes of medical students' workplace learning.** Se [her](#).
- **Experiential knowledge in clinical medicine: use and justification.** Se [her](#).
- **Professionsdidaktik.** Se [her](#).
- **Medicine as a Community of Practice: Implications for Medical Education.** Se [her](#).

Belæg for at mange erfarne sygeplejersker og læger peger på, at tilstedeværelsen af studerende skærper den faglige bevidsthed:

- **What impact do students have on clinical educators and the way they practise?** Se [her](#).
- **The presence of nursing students and its influence on the quality of care provided by staff nurses.** Se [her](#).

Belæg for at frafald og mistrivsel blandt studerende er et stigende tema:

- Danmarks Evalueringsinstitut: **De fleste studerende er glade for at studere, men en tredjedel er i risiko for mistrivsel.** Se [her](#).
- Danmarks Evalueringsinstitut: **Studerende med udsigt til ledighed er i større risiko for mistrivsel og stress.** Se [her](#).
- King's College London: **Student mental health problems have almost tripled, study finds.** Se [her](#).